

‘Quickscan natuurtoets Het Overveen Veendijk 4, Rijssen’

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van
natuurwet- en regelgeving*

COLOFON

Titel: 'Quickscan natuurtoets Het Overveen Veendijk 4, Rijssen'

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 08169

Status: Conceptrapport

Datum: 11 augustus 2008

Auteurs: Ing. J.G. Lindenholz & P.M. van den Brandhof

Eindredactie: Drs. E. de Vries

Veldonderzoek: Ing. J.G. Lindenholz

Opdrachtgever: Familie Altena

Contactpersoon: Dhr. E. Ossewaarde (TRO Advies)

EcoGroen Advies BV
Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2008)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Lindenholz, J.G. & P.M. van den Brandhof (2008). Quickscan natuurtoets Het Overveen Veendijk 4, Rijssen; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 08-169. EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie.....	1
1.3	Algemene opzet en werkwijze	2
2	Gebiedsgericht natuurbeleid.....	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	3
2.3	Nota Ruimte.....	4
3	Toetsing aan de EHS	6
3.1	Provinciale Ecologische Hoofdstructuur.....	6
3.2	Situatie in het plangebied	6
3.3	Effectbeoordeling beheersgebied weidevogels	7
4	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	9
4.1	Methode	9
4.2	Flora	9
4.3	Zoogdieren	9
4.4	Broedvogels.....	10
4.5	Amfibieën	12
4.6	Reptielen.....	13
4.7	Vissen.....	13
4.8	Ongewervelden	13
5	Geraadpleegde bronnen	14
Bijlagen		
I	Ontwerpschets landgoed Overveen	
II	 Kwaliteitsverlies weidevogelgebied	
II	 Inventarisatiekaarten weidevogels 2005	
IV	 Soortenlijst	
V	 Wettelijk kader	

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van de familie Altena (contactpersoon dhr. E. Ossenwaarde, TRO Advies) heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd in verband met de herinrichting van een gebied behorend bij Veendijk 4 te Rijssen. De consequenties van de beoogde ontwikkeling op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

Het onderzoek is gebaseerd op een éénmalig veldonderzoek op 10 juni 2008 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Gebiedsgericht beleid

Gezien de aard van de voorgenomen ontwikkeling en ligging van het plangebied wordt ingeschat dat zij geen negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige Habitatrichtlijngebieden, Vogelrichtlijngebieden en Beschermde natuurmonumenten.

Een deel van het plangebied is aangemerkt als EHS 'nieuwe natuur'. De doelstelling voor het gedeelte dat is aangemerkt als 'nieuwe natuur' sluit grotendeels aan bij de voorgenomen plannen voor betreffende percelen. De voorgenomen ontwikkeling heeft echter wel een aantasting van de kwaliteit van het ten zuiden van het plangebied gelegen weidevogelgebied tot gevolg. Nadere afstemming met DLG en Provincie Overijssel over de exacte inrichting en noodzaak van compensatie (provincie) is daarom noodzakelijk.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Het plangebied bestaat in de huidige situatie uit intensieve landbouwgrond. De voorgenomen plannen bestaan uit de realisatie van enkele recreatieverblijven, nieuwe natuur en de omzetting naar extensieve veehouderij.

- In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen;
- In de aanwezige bomen zijn geen ruimten aangetroffen die kunnen dienen als vaste verblijfplaats. Negatieve effecten op potentiële verblijfplaatsen in gebouwen worden eveneens niet verondersteld. De voorgenomen plannen hebben ook geen nadelige gevolgen op vlieg- en/of jachtroutes en foeragerende vleermuizen;
- Het plangebied is vanwege haar open karakter met name aantrekkelijk voor weidevogels. Na realisatie van de voorgenomen plannen zal het plangebied deels ongeschikt worden voor weidevogels. Het is echter niet aannemelijk dat de gunstige staat van instandhouding van soorten in gevaar komt;
- In de bosschages aan de randen van het plangebied is broedbiotoop aanwezig voor algemene broedvogelsoorten van bos en struweel. In een van de schuren op het erf van Het Overveen is daarnaast een nestlocatie van Steenuil aanwezig. Deze locatie blijft behouden. Verwacht wordt dat na realisatie van de voorgenomen plannen de leefomgeving aantrekkelijker is voor Steenuil dan in de huidige situatie;
- Verspreid in het gebied zijn vaste verblijfplaatsen van een aantal algemeen voorkomende, laag beschermde zoogdiersoorten aangetoond of te verwachten;
- In de sloten is voortplanting te verwachten van algemeen voorkomende, laag beschermde amfibieën. Daarnaast fungeert ruigte mogelijk als overwinteringsgebied;
- Er zijn geen reptielen of beschermde vissen en ongewervelden aangetoond of te verwachten.

Ontheffing Flora- en faunawet en compenserende/ mitigerende maatregelen

- Het aanvragen van ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet is niet aan de orde;
- Verstoring van broedvogels dient te allen tijde voorkomen te worden. Dit houdt op deze locatie in dat in elk geval met de werkzaamheden gestart moeten worden buiten de periode van 15 maart tot 15 juli. Overigens wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum;
- Voor de beschermde 'algemene soorten' uit de groepen amfibieën en kleine zoogdieren geldt automatisch een vrijstelling van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 uit de Flora- en faunawet en is het aanvragen van een ontheffing niet noodzakelijk.

1

In het rapport 'Landgoed Het Overveen Recreatieve ontwikkeling' (Bijkerk c.s. & T.R.O. Advies 2006) worden de visie en de invulling van de voorgenomen plannen beschreven. Uitgangspunten hierbij zijn:

- Extensivering / beëindiging intensieve veehouderij;
- Hoofdactiviteit landbouw, wordt nevenactiviteit;
- Verkrijging blijvende toestemming voor 5 boerderijappartementen + dagrecreatie & terras;
- Realisatie 'nieuwe natuur' op de daarvoor aangewezen gronden, in combinatie met integrale landschapontwikkeling;
- Aanvullend realisatie van 'kleinschalige verblijfrecreatie' van hoge kwaliteit en onderscheidend qua doelgroep en markt.

Deze ontwikkelingen vragen een nieuwe inrichting van het landschap. Door Bijkerk c.s. en T.R.O. Advies wordt een zonering met drie fasen voorgesteld te weten:

- (Elzen)rabattentzone;
- Natuurontwikkelingszone;
- Zone voor agrarisch productielandschap.

In bijlage I is een het schetsontwerp weergegeven voor Landgoed Overveen.

1.3 Algemene opzet en werkwijze

Voorliggende quickscan is gebaseerd op één locatiebezoek, beschikbare gebiedskennis, verspreidingsgegevens (zie Geraadpleegde bronnen) en bekende ecologische principes.

Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het plangebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen nodig zijn om eventueel tot een ontheffingsverlening in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet te kunnen komen.

2 GEBIEDSGERICHT NATUURBELEID

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en ganzenfoerageergebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Habitat- en Vogelrichtlijngebieden -tezamen 'Natura 2000-gebieden' genoemd- en Beschermde Natuurmonumenten (Ministerie van LNV 2007). In de onderstaande tekst zijn de effecten op de Natura 2000-gebieden beschreven.

Habitatrichtlijngebied

Natura 2000-gebied Borkeld is het meest nabij gelegen Habitatrichtlijngebied en ligt op een afstand van circa 1,4 kilometer. Borkeld bestaat aan de randen uit heide, jeneverbesstruweel en bos. In de kern ligt een voormalig hoogveen dat nu vergrast en enigszins verbost is. Ten westen daarvan komt een strook met vergraste natte heide voor die over gaat in een groter droog heidegebied. Het leemkuilengebied is deels vergraven en deels onvergraven. Als gevolg hiervan bestaat het uit een kleinschalig patroon van heischrale graslanden en natte heide, omgeven door bos. Voor de habitattypen zure vennen, vochtige en droge heiden, jeneverbesstruwelen en heischrale graslanden zijn instandhoudings-doelstellingen opgesteld.

In het plangebied zijn geen van de genoemde habitattypen aangetroffen en deze zijn gezien de terreingesteldheid ook niet te verwachten. Effecten op habitattypen binnen het Natura 2000-gebied worden gezien de aard van de ingreep ook niet verondersteld. Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van 'Borkeld' zijn dan ook niet te verwachten.

→ *Gezien de afstand en de aard van de ingrepen zijn geen negatieve effecten op de beschermde waarden van het Habitatrichtlijngebied Borkeld te verwachten.*

Vogelrichtlijngebied

Het meest nabij gelegen Vogelrichtlijngebied is 'Sallandse Heuvelrug' en ligt op een afstand van circa 4 kilometer. De Sallandse Heuvelrug, tevens Habitatrichtlijngebied, wordt gevormd door een zandrug met een totale lengte van veertien kilometer. De heuveltoppen bevatten grote aaneengesloten struikheidebegroeiingen, met enkele jeneverbesstruwelen en zure vennen. In de lagere delen en op de flanken van de heuvelrug komt een vochtiger heidetypen voor, waaronder ook een hellingveentje. De flanken van de stuwwal zijn grotendeels begroeid met naaldbos, loofbos en gemengd

bos van verschillende leeftijden. Instandhoudingsdoelstellingen zijn opgesteld voor broedvogels Korhoen, Nachtzwaluw en Roodborsttapuit.

Gezien de terreingesteldheid, landbouwgrond en diverse sloten, is het plangebied niet van waarde voor soorten waarvoor Sallandse Heuvelrug is aangewezen. Gezien de recreatieve aard van de ingreep kan deze in principe een toename van de recreatiedruk op de Sallandse Heuvelrug tot gevolg hebben. Recreatie is op de Sallandse Heuvelrug echter uitsluitend toegestaan op bestaande paden waar in de huidige situatie reeds verstoring vanuit gaat. Dit gegeven in combinatie met de beperkte omvang van de recreatieve ontwikkeling (5-10 appartementen en maximaal 3 bungalows voor gemiddeld 20 personen) wordt geen meetbaar effect verwacht op soorten of habitats waarvoor de Sallandse Heuvelrug is aangewezen.

- *Gezien de afstand en de aard van de voorgenomen ontwikkeling zijn geen negatieve effecten op de beschermde waarden van het Natura 2000-gebied Sallandse Heuvelrug te verwachten.*

Beschermd Natuurmonument

Beschermd Natuurmonument Weldom is het dichtst bij het plangebied gelegen Beschermde Natuurmonument. Het gebied ligt op een afstand van 10 kilometer en bestaat onder andere uit loofbossen, lanen, grachten en waterpartijen en een voormalige beekloop.

- *Gezien de afstand, de tussenliggende barrières (stedelijk gebied en wegen) en de aard van de ingreep, worden geen effecten verwacht die de natuurlijke kenmerken van Beschermd Natuurmonument Weldom zullen aantasten.*

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in het leven geroepen en worden ganzen- foerageergebied en weidevogelgebied aangewezen. De Nota Ruimte is een zogeheten planologische kernbeslissing (PKB). Het Rijk verwacht dat provincies en gemeenten de Nota laten doorwerken in hun ruimtelijke plannen, zoals het streekplan en het bestemmingsplan.

EHS

De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

De EHS bestaat uit:

1. bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
2. landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheersgebieden);
3. grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

Het plangebied is volgens het Streekplan Overijssel 2000+ gelegen binnen de Bruto-EHS. De provincie is momenteel bezig de ecologische hoofdstructuur te herbegrenzen. Het concept van deze herbegrenzing is op 11 september 2007 door Gedeputeerde Staten vastgesteld (Provincie Overijssel 2007). Het nu ontwikkelde voorstel bestaat uit een kaart met toelichting waarop de EHS op perceelsniveau is begrensd. Na het van kracht worden van de nieuwe begrenzing op perceelsniveau zal een deel van het plangebied deel uitmaken van de concreet begrensde EHS. Tevens grenst het plangebied aan gebied dat is aangemerkt als beheersgebied voor weidevogels en

derhalve ook deel uitmaakt van de EHS. In hoofdstuk 3 worden de consequenties hiervan besproken.

Natuur buiten de EHS

Het plangebied is volgens natuurinformatiekaart B niet gelegen in of in de directe omgeving van ganzenfoerageergebied en/of gebied voor andere wintergasten of andersoortige gebieden met belangrijke natuurwaarden buiten de EHS. Negatieve effecten zijn dan ook niet aan de orde.

3 TOETSING AAN DE EHS

3.1 Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur van Overijssel is door de Provincie vastgesteld in het Streekplan Overijssel 2000+. De Provinciale EHS (PEHS) bestaat volgens het Streekplan uit:

1. Bestaande wateren, natuur- en bosgebieden.
2. Te ontwikkelen natuurgebieden (of nieuwe natuurgebieden): Dit zijn cultuurgronden die op vrijwillige basis verworven worden dan wel waar een overeenkomst particulier natuurbeheer op wordt gesloten. In beide gevallen verandert de functie in natuurgebied (voor begrenzing van deze gebieden kijk op de kaart van het Groenloket).
3. Beheersgebieden: Dit zijn cultuurgronden, waar onder handhaving van de oorspronkelijke functie, subsidie kan worden gekregen voor een meer op natuur gericht beheer (bijvoorbeeld niet bemesten en later maaien). In het verleden werden deze gebieden op perceels-niveau begrensd (1 op 1); tegenwoordig wordt een buitengrens (ruime jas) aangegeven waarbinnen beheersovereenkomsten kunnen worden gesloten.
4. Verbindingzones: stelsel van kleine gebieden en lijnvormige elementen die onderdelen van de PEHS verbinden.
5. Een aantal kleinere 'afrondings'-gebieden met blijvende cultuurgrond, die maken dat de PEHS logische buitengrenzen heeft (zogenaamde 'witte gebieden').

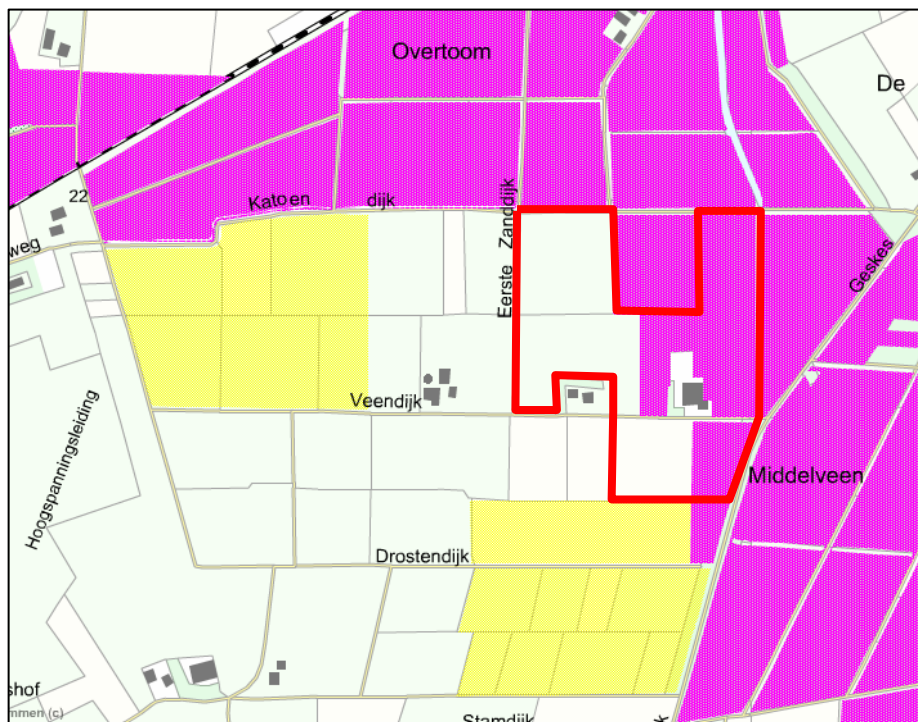
In het Streekplan 2000+ is het ruimtelijk beleid voor de EHS vastgesteld. Dit bestaat uit:

- het handhaven van de rust en het tegengaan van verstoring en versnippering door het weren van grootschalige nieuwe ontwikkelingen (woningbouw, industrieterrein, grootschalige recreatiebedrijven, infrastructuur en dergelijke). Ontwikkeling van woonkernen kan binnen de in het streekplan opgenomen kaders.
- Bestaande agrarische bedrijven worden niet in hun bedrijfsvoering belemmerd. Nieuw vestiging van landbouwbedrijven binnen de EHS is alleen mogelijk als onderdeel van een integrale gebiedsgerichte aanpak waarbij per saldo de natuurwaarden worden versterkt. In het reconstructieplan is verder de ontwikkeling van zogenaamde 'sterlokatie's' voor de intensieve veehouderij binnen de EHS uitgesloten (zie ook reconstructie).
- Om de verstoring en versnippering binnen de EHS te verminderen streeft de provincie naar het opheffen van de bestaande barrièrewerking door infrastructuur en het autoluw maken van de bos- en natuurgebieden.
- Het afstemmen van de water- en milieuomstandigheden op de natuurdoelen die voor het gebied zijn geformuleerd.

Voor de hele EHS geldt het "nee-tenzij-beleid". Dit houdt in dat nieuwe ontwikkelingen niet zijn toegestaan wanneer de wezenlijke kenmerken en waarden significant worden aangetast. Indien een ingreep de 'nee-tenzij afweging' positief doorloopt kan de ingreep plaatsvinden, mits de eventuele negatieve effecten worden gemitigeerd en resterende schade wordt gecompenseerd.

3.2 Situatie in het plangebied

Volgens het vigerende Natuurgebiedsplan Overijssel (Provincie Overijssel 2007) is in het plangebied één subsidiemogelijkheid beschikbaar. Te weten 'nieuwe natuur' (PSN). Daarnaast grenst het plangebied aan de zuidzijde aan beheersgebied 'grasland randenbeheer & weidevogelbeheer' (PSAN). De ligging van het plangebied ten opzichte van genoemde gebieden is weergegeven in figuur 2.

Nieuwe natuur

De doelstelling voor het gedeelte dat is aangemerkt als 'nieuwe natuur' sluit grotendeels aan bij de voorgenomen plannen voor betreffende percelen, namelijk realisatie van natte soortenrijke graslanden en natte heide (zie inrichtingsschets bijlage I). Op het in de zuidoostelijke punt gelegen perceel (kadastraal nr. 1840) wordt recreatieve natuur nagestreefd. Hier kan geen subsidie voor worden verkregen. Nadere afstemming met DLG en Provincie Overijssel is dan ook noodzakelijk.

Beheersgebied Weidevogels

Hoewel van fysieke aantasting van het beheersgebied voor weidevogels niet aan de orde is, zal de kwaliteit van een deel van dit gebied als gevolg van de plannen verminderen. Effecten op weidevogels kunnen in voorliggende situatie betrekking hebben op het aanbrengen van opgaande beplanting en realisatie van verblijfsrecreatie in het zuidelijke deel van het plangebied. In onderstaande paragraaf wordt ingegaan op de te verwachten effecten.

3.3 Effectbeoordeling beheersgebied weidevogels

In 2005 is het plangebied en omgeving vlakdekkend onderzocht op weidevogels (Heinen 2005). Op basis van deze gegevens kan worden ingeschat wat de waarde van het gebied is voor weidevogels.

Op basis van bekende verstoringafstanden van vogels (Krijgsveld *et al.* 2004) en expert judgement, wordt ingeschat dat de weidevogelpercelen ten noorden van de Drostendijk effecten kunnen ondervinden van de plannen. In bijlage II is het betreffende gebied, dat een oppervlak heeft van ca. 5,3 hectare, op kaart weergegeven.

Uit de inventarisatiegegevens blijkt dat binnen het deel waar effecten kunnen optreden in 2005 alleen van Kievit (5) en Grutto (1) territoria zijn aangetroffen. De verspreiding van deze soorten is weergegeven in bijlage III.

Gezien de beperkte aantallen weidevogels kan worden geconcludeerd dat het binnen de invloedssfeer van de plannen gelegen beheersgebied van beperkte waarde is voor

weidevogels. Een belangrijk aspect in de waardebeoordeling is echter ook de duurzaamheid van afgesloten beheersovereenkomsten (zie kader). Dit aangezien de aanwezigheid van weidevogels sterk samenhangt met het beheer van het gebied.

De duurzaamheid van afgesloten beheersovereenkomsten

Een belangrijk aspect in de waardebeoordeling van het gebied voor weidevogels is de duurzaamheid van afgesloten beheersovereenkomsten in het kader van de PSAN-regeling. De provincie heeft aangegeven dit een belangrijk aspect te vinden, omdat hiervoor een grote maatschappelijke investering heeft plaats gehad. In het huidige compensatiebeginsel van de provincie is echter geen rekening gehouden met de duurzaamheid van afgesloten beheersovereenkomsten. De provincie werkt echter aan nieuwe kaders waarin dit aspect wel meegewogen zal gaan worden.

De te verwachten effecten op weidevogels verschillen sterk per soort. Uit de inventarisatiegegevens van 2005 blijkt dat binnen de invloedssfeer van de plannen alleen Kievit en Grutto zijn aangetroffen. Onderstaand wordt per soort een inschatting gegeven van de te verwachten effecten. Hierbij moet worden opgemerkt dat de aanwezigheid van weidevogels per jaar kan verschillen en sterk afhankelijk is van het op perceelsniveau gevoerde beheer.

Kievit

Kieuiten broeden voornamelijk op maïsakkers en in grotere open weidegebieden. De soort is gemiddeld gevoelig voor verstoring (Krijgsveld *et al*/2004). De in 2005 aangetroffen territoria hadden allen betrekking op één perceel, gelegen op ca. 175 afstand van het plangebied. Gezien de afstand kan worden geconcludeerd dat effecten op Kievit beperkt zullen zijn.

Grutto

Grutto is een kritische weidevogelsoort waar Nederland een belangrijke verantwoordelijkheid draagt aangezien ca. 90% van de Grutto's in Noordwest-Europa broedt. De Nederlandse populatie neemt sterk af. In 2000 werd de populatie geschat op ca. 46.000 broedparen.

Op basis van de beschikbare inventarisatiegegevens kan worden gesteld dat binnen het beheersgebied naar verwachting één territorium van Grutto zal verdwijnen door aantasting van de kwaliteit van het weidevogelgebied.

Conclusie

De voorgenomen ontwikkeling heeft tot gevolg dat ca. 5,3 hectare weidevogelgebied minder geschikt zal worden voor weidevogels. Uit inventarisatiegegevens blijkt dat het gebied in de huidige situatie reeds van beperkte waarde is voor weidevogels en effecten naar verwachting dan ook beperkt zullen zijn. In de huidige vorm van de plannen is compensatie conform de 'Richtlijnen compensatiebeginsel' van de Provincie Overijssel echter noodzakelijk. Mitigatie door wijzigingen in het beplantingsplan rond de te realiseren beplanting kunnen effecten naar verwachting verzachten maar niet helemaal voorkomen.

In het compensatiebeginsel van de provincie Overijssel is aangegeven dat in sommige gevallen kan worden overeengekomen compensatie uit te voeren middels kwaliteitsverbetering van een bestaand natuurgebied. Dit is aan de orde indien de schade het gevolg is van verslechterde leefomstandigheden in een natuurgebied. In voorliggende situatie is het gezien de beperkte aard van de te verwachten effecten denkbaar dat de effecten op deze wijze kunnen worden opgeheven, mits in overleg met de provincie een geschikte vorm van compensatie wordt gevonden. Hierbij moet worden gedacht aan duurzame optimalisatie van het beheer in de omliggende weidevogelgebieden, het verwijderen van opgaande beplanting in deze gebieden of een financiële compensatie.

In overleg met de provincie Overijssel zal moeten blijken of en in welke mate compensatie in voorliggende situatie mogelijk is, of dat het plan op bepaalde onderdelen moet worden aangepast om effecten op te heffen.

4 FLORA EN FAUNA VAN HET ONDERZOEKSGBIED

4.1 Methode

Het onderzoek is gebaseerd op een éénmalig veldbezoek dat is uitgevoerd op 10 juni 2008 en beschikbare informatiebronnen (zie literatuurlijst). Tijdens het veldonderzoek is aandacht besteed aan o.a. de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (FFW tabel 2 en 3) die ontheffingsplichtig zijn. Daarbij zijn de volgende soortgroepen beoordeeld: hogere planten, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden.

Ook is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie 'geraadpleegde bronnen') en 'expert judgement', een uitspraak gedaan over de mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten zijn (zie ook soortenlijst bijlage IV).

4.2 Flora

Uit de kilometerhokken (X:229/Y:478 & X:230/Y:478) waarin het plangebied is gelegen is één laag beschermde plantensoorten en zijn drie Rode Lijst-plantensoorten bekend (natuurloket 28 juli 2008).

Tijdens het veldonderzoek zijn binnen het plangebied geen beschermde plantensoorten en plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen. Op en langs de weilanden en akkers zijn voornamelijk soorten aangetroffen van vochtige en bemeste omstandigheden zoals Gewone paardenbloem, Witte klaver, Kruipende boterbloem, Dagkoekoeksbloem, Duizendblad, Pinksterbloem, Echte koekoeksbloem, Pitrus, Grote ratelaar, Smeerwortel en Kale jonker.

Langs de oevers van de watergangen is een natte, voedselrijke vegetatie aanwezig met soorten als Riet, Blaartrekkende boterbloem, Moerasspirea, Bosbies, Holpijp, Grote egelskop, Waterweegbree, Holpijp, Moerasrolklaver en Moeraswalstro.

Gezien de aangetroffen soortensamenstelling, de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens zijn geen zwaarder beschermde plantensoorten (FFW tabel 2 en 3) te verwachten binnen het plangebied. Het aanvragen van een ontheffing is zodoende niet aan de orde.

- *Het aanvragen van ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet en het verrichten van compenserende/ mitigerende maatregelen is voor beschermde flora niet aan de orde.*

4.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en Tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Vaste verblijfplaatsen

De meest strikt bescherming gaat uit naar de vaste verblijfplaatsen van vleermuizen, zoals kraamkolonies, paarverblijven en overwinteringsplekken. Verblijfplaatsen bevinden zich veelal in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen,

huizen, kelders etc.

In de aanwezige bomen zijn geen ruimten aangetroffen die kunnen dienen als vaste verblijfplaats van vleermuizen. Daarnaast worden geen gebouwen gesloopt en geven de plannen geen aanleiding aantasting van potentiële verblijfplaatsen te veronderstellen. Om deze redenen wordt geconcludeerd dat aantasting van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen niet aan de orde is.

Vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen, watergangen, rietkragen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

In het plangebied zijn geen lijnvormige elementen aanwezig die mogelijk fungeren als vliegroute van vleermuizen. De plannen geven daarom geen aanleiding schade te veronderstellen aan de migratiemogelijkheden van vleermuizen.

Jacht- en foerageergebied

Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het duurzaam voortbestaan van een populatie.

Het plangebied zal door de aanplant van groenstructuren en voorgenomen natuurontwikkeling naar verwachting juist geschikt worden als foerageergebied van vleermuizen.

- *Omdat geen potentiële vaste verblijfplaatsen van vleermuizen worden aangetast en er geen aantasting plaatsvindt van (potentieel) belangrijke vliegroutes en foerageergebied is er als gevolg van de beoogde plannen geen schade te verwachten ten aanzien van vleermuizen. Het aanvragen van een ontheffing is voor vleermuizen hier niet aan de orde.*

Overige zoogdieren

Binnen het plangebied kunnen vaste verblijfplaatsen van laag beschermde zoogdieren als Mol, Haas, Aardmuis, Veldmuis, Rosse woelmuis, Huiszittende muis en Dwergmuis (FFW tabel 1) aanwezig zijn. Voor deze soorten geldt automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9 en 11 uit de Flora- en faunawet.

Vanwege het ontbreken van geschikt leefgebied kan de aanwezigheid van zwaarder beschermde zoogdieren zoals Waterspitsmuis worden uitgesloten.

- *Bij de planrealisatie zullen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten hier echter niet aan de orde, omdat automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9 en 11 uit de Flora- en faunawet geldt.*

Schade aan de algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

4.4 Broedvogels

Alle broedvogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Voor verstoring van broedvogels in het

broedseizoen is alleen in uitzonderlijke gevallen ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet te verkrijgen. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden (Van Heusden & Vreugdenhil 2006). Voor een kleine selectie vogels zijn de nestplaatsen jaarrond beschermd. Op dit moment geldt dit voor de volgende soorten: Bosuil, Steenuil, Kerkuil, Ransuil, Groene specht, Zwarte specht, Grote bonte specht en nesten van in bomen broedende roofvogelsoorten als Sperwer, Buizerd, Havik en Boomvalk.

Steenuil

Uit mondelinge informatie van de eigenaar blijkt dat Steenuil reeds vele jaren een vaste bewoner is op het erve Overeen. Sinds dit jaar (2008) heeft Steenuil een nestlocatie onder het dak van de schuur.

De favoriete habitat van Steenuil bestaat uit kleinschalig cultuurlandschap, met een veelheid aan holle bomen, oude schuren en ruige graslanden, vaak in de randen van oude dorpen of steden. Als standvogel is de soort het gehele jaar in het territorium aanwezig. Steenuil foerageert voornamelijk binnen 200 meter rond de nestlocatie en de gemiddelde grootte van een Steenuilterritoria bedraagt ca. 12 hectare (Bloem *et al.* 2001).

In de huidige situatie vormt het plangebied en daarmee de leefomgeving van Steenuil vanwege het grootschalige en intensieve landschap geen optimaal leefgebied voor Steenuil. In de toekomstige situatie waarin onder andere extensieve veehouderij, grazers en diverse bosschages gerealiseerd gaan worden, zal het plangebied als leefgebied voor Steenuil naar verwachting aantrekkelijker worden.

In verband met kans op oververhitting van de huidige nestlocatie onder een golfplaten dak wordt aan bevolen extra nestkasten te plaatsen, zie onderstaand kader. Dit is echter niet wettelijk verplicht.

Nestlocatie Steenuil / oververhitting

Voor nestlocaties van Steenuilen is het van belang dat deze niet oververhit raken. Als gevolg van oververhitting loopt de temperatuur van eieren te hoog op en kunnen de embryo's sterven. Dit gebeurt met name op locaties waar de warme lucht niet weg kan, zoals in de nok van een zolder op onder een golfplatendak. Door extra nestkasten te plaatsen in bomen die zomers in blad staan, kunnen uilen zelf een goede nestplek kiezen (Beersma *et al.* 2008).

Van andere soorten met een jaarrond beschermde nestplaats zijn geen aanwijzingen gevonden die duiden op de aanwezigheid ervan. Tevens zijn geen nesten van soorten aangetroffen waar na de op handen zijnde wetswijziging een ontheffing voor moet worden aangevraagd (zie ook het tekstkader op de volgende pagina).

→ *In het plangebied is een jaarrond beschermde nestplaats van Steenuil aanwezig onder het dak van de schuur. Deze nestplaats blijft behouden. Gezien de voorliggende plannen wordt verwacht dat het leefgebied voor Steenuil aantrekkelijker wordt dan de huidige situatie.*

Op handen zijnde wetswijziging

Door een op handen zijnde wetswijziging vallen ook nesten van Blauwe reiger, Boerenwaluw, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Huiszwaluw, Kleine bonte specht, Middelste bonte specht, Oehoe, Raaf, Rode wouw, Roek, Slechtvalk, Torenvalk, Wespandief, Zeearend, Zwarte kraai, en Zwarte wouw binnenkort onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen' in artikel 11 van de Flora- en faunawet. Deze nesten zijn, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermt. Daarom is na ingang van deze wetswijziging een ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet nodig wanneer nestlocaties van deze soorten worden verwijderd of verstoord.

Overige broedvogels

In de bomen langs de randen van het plangebied zijn verschillende broedvogels aangetroffen als Houtduif, Merel, Roodborst, Tjiftjaf, Vink en Winterkoning. Het betreft hier typische bos- en struweelvogels waar de bosschages een geschikte broedplaats voor vormen. Daarnaast vormen de slootjes potentieel broedgebied voor soorten als Wilde eend en Meerkoet.

Op de percelen die in agrarisch gebruik zijn komen verschillende weidevogels tot broeden zoals Kievit, Tureluur, Scholekster, Grutto en Graspieper. In hoofdstuk 3 is reeds ingegaan op het weidevogelgebied ten zuiden van het plangebied. Naast het verlies aan kwaliteit van dit gebied zal ook het deel waar natuurontwikkeling is voorzien tot gevolg hebben dat broedgebied van weidevogels verdwijnt. Het is gezien de omvang van de plannen en aanwezigheid van alternatief broedgebied echter niet aannemelijk dat de gunstige staat van instandhouding van weidevogelsoorten in gevaar komt.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden ten aanzien van broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Voor de meeste soorten kan de periode tussen 15 maart en 15 juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt echter per soort en soms ook per jaar. Zo kan een broedgeval van een soort als Houtduif tot half november aanwezig zijn. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

- *Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is mogelijk door de uitvoering in elk geval op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels of het plangebied vooraf te controleren op nesten en de werkzaamheden hier eventueel op aan te passen.*

4.5 Amfibieën

In het aanwezige oppervlaktewater is voortplanting te verwachten van de laag beschermde amfibieën Bastaardkikker, Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander (allen FFW tabel 1).

Tevens fungeren ruigte, strooisellaag en sliblaag van de watergangen mogelijk als overwinteringsgebied voor de genoemde soorten. Omdat het 'algemene soorten' betreft geldt automatisch een vrijstelling van de verbodsartikelen 9,11 en 12 uit de Flora- en faunawet is geen ontheffing annex art. 75 nodig.

Gezien de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en biotoopeisen

worden zwaarder beschermde soorten niet verwacht in het plangebied.

- *Het aanvragen van ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet en het verrichten van compenserende/ mitigerende maatregelen is voor amfibieën niet aan de orde.*

4.6 Reptielen

Reptielen zijn op basis van terreinkenmerken niet te verwachten. Uit het plangebied en directe omgeving zijn bovendien geen waarnemingen van reptielen bekend (Natuurloket en RAVON).

- *Het aanvragen van ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet en het verrichten van compenserende/ mitigerende maatregelen is voor reptielen niet aan de orde.*

4.7 Vissen

Tijdens het veldonderzoek zijn de aanwezige watergangen om de 5 á 10 meter met een schepnet bemonsterd. Hierbij is uitsluitend de zeer algemene en niet-beschermde Tiendoornige stekelbaars aangetroffen. Beschermde of bedreigde vissoorten zijn niet aangetroffen en worden vanwege het ontbreken van geschikt biotoop ook niet verwacht.

- *Het aanvragen van ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet en het verrichten van compenserende/ mitigerende maatregelen is voor vissen niet aan de orde.*

4.8 Ongewervelden

Dagvlinders en libellen

Ten tijde van het veldbezoek zijn geen beschermde en bedreigde vlinder- en libellensoorten aangetroffen. Wegens het ontbreken van geschikt biotoop ontbreken echter geschikte voortplantingslocaties voor (beschermde) vlinder- en libellensoorten.

Mieren

In het plangebied zijn geen nestkoepels van beschermde mierensoorten aangetroffen. Beschermde mierensoorten zijn voornamelijk gebonden aan droge, open (naald)bossen en heideterreinen. Beide biotopen ontbreken in het plangebied.

Kevers

In Nederland komen/ kwamen vijf beschermde keversoorten voor. Juchtleerkever, Heldenbok en Brede geelgerande waterroofkever zijn al sinds de jaren '70 niet meer in Nederland waargenomen (Huijbregts 2003). Twee beschermde keversoorten komen nog wel voor in Nederland (Vliegend hert en Gestreepte waterroofkever). Binnen het plangebied is echter geen geschikt biotoop aanwezig voor beide soorten.

- *Het aanvragen van ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet en het verrichten van compenserende/ mitigerende maatregelen is voor ongewervelden niet aan de orde.*

5 GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Beersma P., W. Beersma & A. van den Burg (2008). Steenuilen. Roodbont B.V.
- Beintema, A. D. Ellinger en O. Moedt (1995). Ecologische Atlas van de Nederlandse Weidevogels. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs BV, Haarlem.
- Bloem H., K. Boer, N. Groen, R. van Harxen & P. Stroeken (2001). De Steenuil in Nederland. Handleiding voor onderzoek en bescherming. Stichting Steenuilenoverleg (STONE).
- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Bijkerk c.s. & T.R.O. Advies (2006). Landgoed Het Overveen; Recreatieve ontwikkeling.
- Groenloket Overijssel (<http://www.geoide.nl/groenloketoverijssel/>).
- Heinen M.A. (2006). Weidevogels in lage delen van Salland in 2005. Rapport LNL-N 2005.05. Provincie Overijssel.
- Heinen M.A. (2008). Het Provinciaal Weidevogelmeetnet in Overijssel. De resultaten van 2007. Rapport 07-025. EcoGroen Advies, Zwolle.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2006). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Huijbregts H. (2003). Beschermde kevers in Nederland (Coleoptera). Nederlandse faunistische mededelingen 19.
- Janssen J.A.M. & J.H.J. Schaminée (2004). Europese Natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn.
- Krijgsveld, K.L., S.M.J. van Lieshout, J. van der Winden & S. Dirksen (2004). Verstoringsgevoeligheid van vogels - Literatuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie. Bureau Waardenburg bv (rapport 03-187) i.o.v Vogelbescherming Nederland, Zeist.
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoodieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna (www.minlnv.nl).
- Natuurloket (www.natuurloket.nl).
- Nöllert A. & C. Nöllert (1992). Amfibieëngids van Europa.
- Provincie Overijssel (www.prv-overijssel.nl).
- Provincie Overijssel (2001). Compensatiebeginsel voor natuur, bos en landschap. Provincie Overijssel, Zwolle.

Provincie Overijssel (2007a). Streekplan Overijssel - Plannen voor Ruimte, Water en Milieu (incl. wijzigingen tot januari 2007) . Provincie Overijssel, Zwolle.

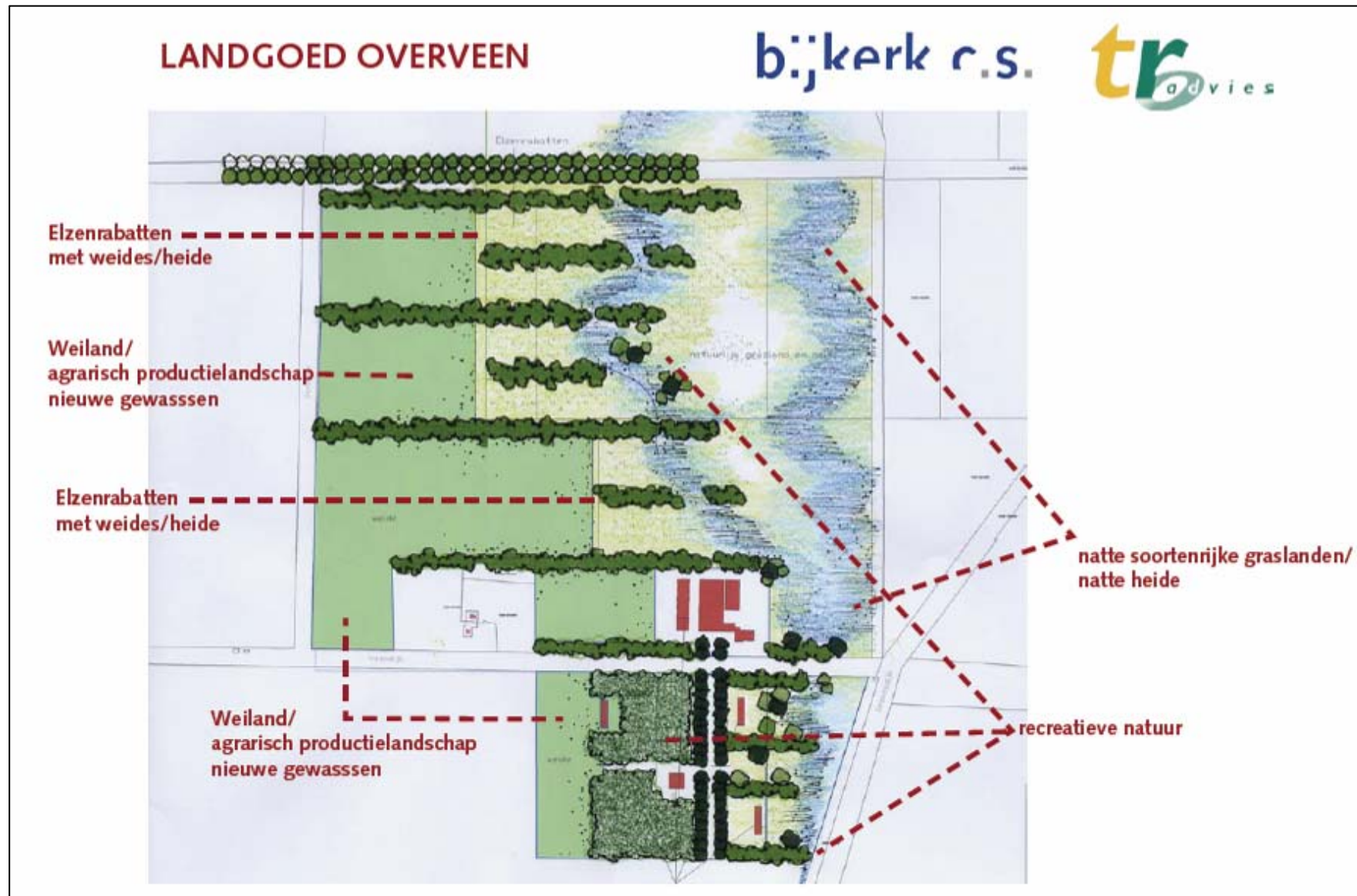
Provincie Overijssel (2007b). Herbegrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur Overijssel. Toelichting op het concept voorstel vastgesteld door Gedeputeerde Staten 11 september 2007.

Provincie Overijssel (2008). Streekplan Overijssel 2000+; Plannen voor Ruimte, Water en Milieu. Streekplan met wijzigingen tot mei 2008. Provinciale Staten van Overijssel.

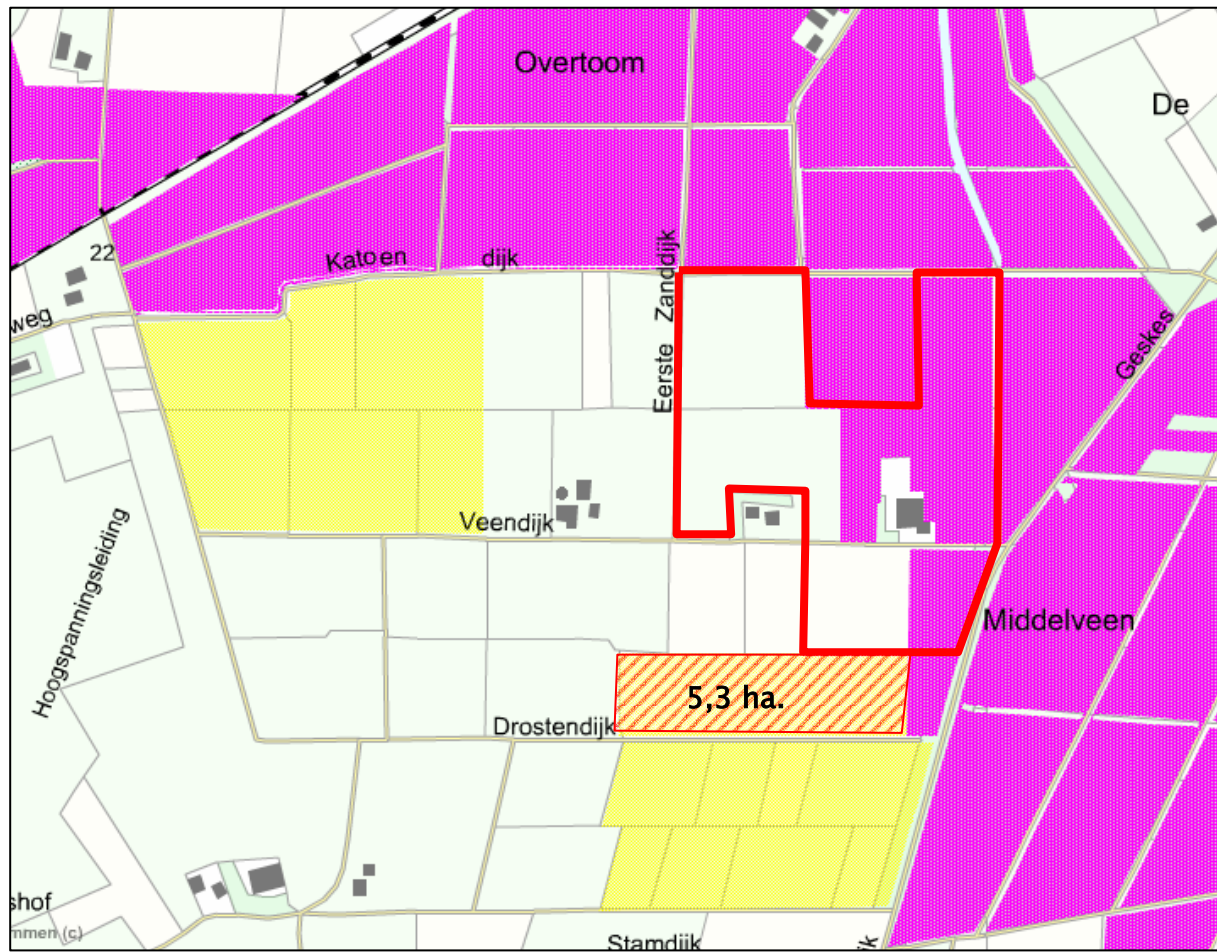
RAVON Reptielen, Amfibieën, Vissenonderzoek Nederland (www.ravon.nl).

BIJLAGEN

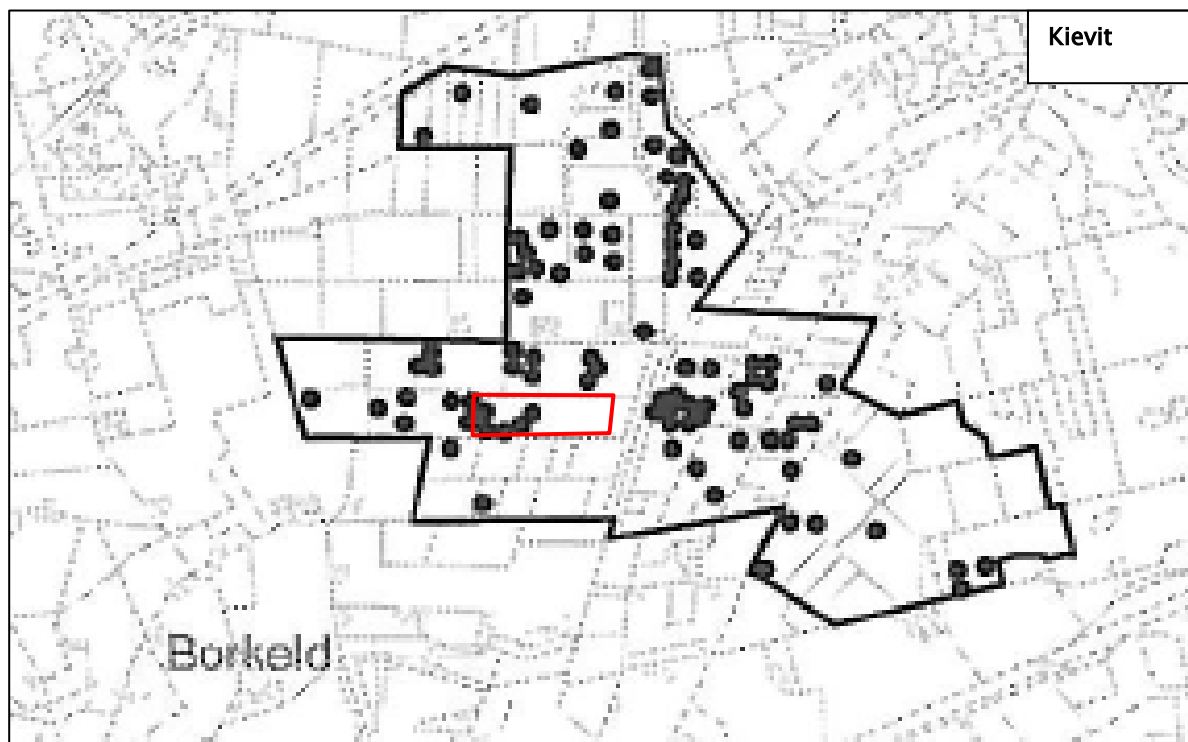
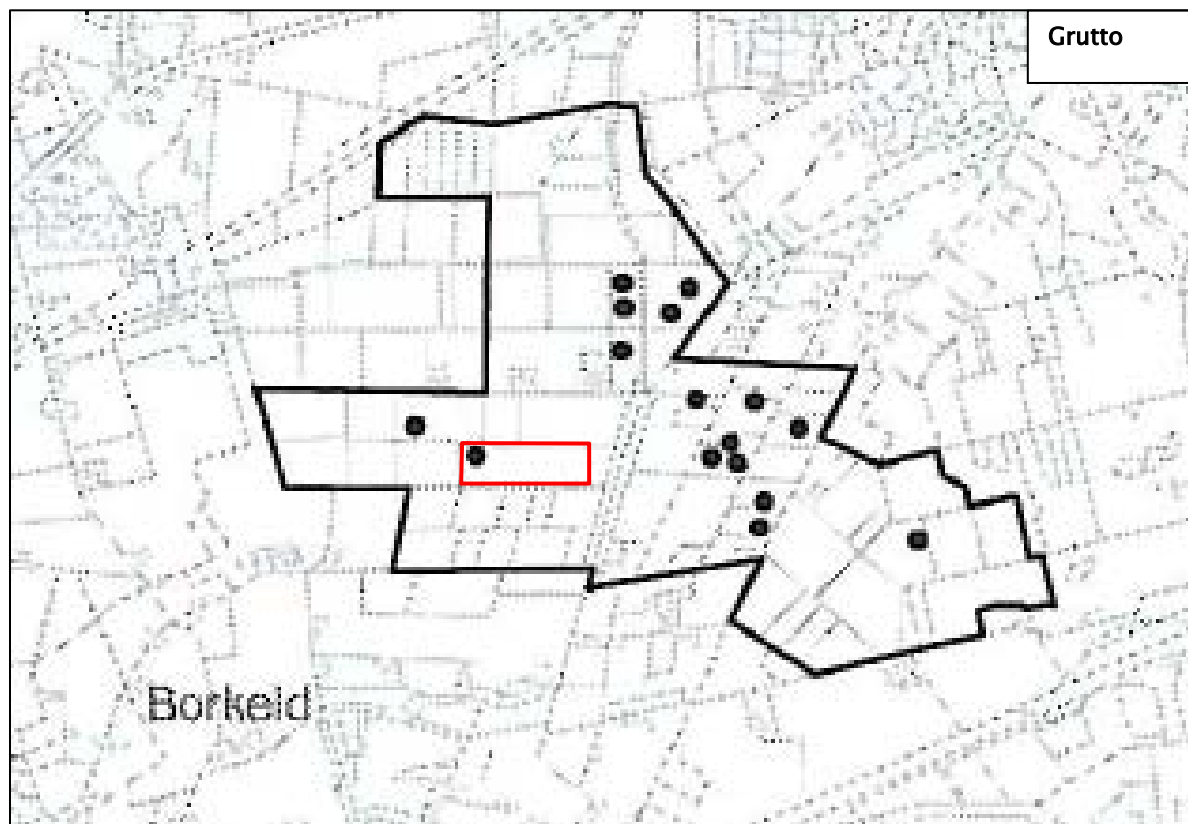
BIJLAGE I: ONTWERPSCHETS LANDGOED OVERVEEN

BIJLAGE II: KWALITEITSVERLIES WEIDEVOGELGEBIED

BIJLAGE III: INVENTARISATIEKAART WEIDEVOGELS 2005

BIJLAGE IV: SOORTENLIJST

Soort	Terreingebruik /Aantal	Locatie	Status
> FLORA			
Geen relevante soorten			
> ZOOGDIEREN			
Gewone dwergvleermuis	Mogelijk foeragerend	Langs de randen	FFW - Tabel 3 / HR IV
Laatvlieger	Mogelijk foeragerend	Langs de randen	FFW - Tabel 3 / HR IV
Aardmuis	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Dwergmuis	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Haas	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Huisspitsmuis	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Mol	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Rosse woelmuis	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Veldmuis	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
> BROEDVOGELS			
Gele kwikstaart	Broedend	Landbouwgrond/weiland	FFW - Tabel 2,3 / RL4
Graspieper	Broedend	Weiland	FFW - Tabel 2,3 / RL4
Grutto	Broedend	Weiland	FFW - Tabel 2,3 / RL4
Houtduif	Broedend	Bomen/boschages	FFW - Tabel 2,3
Kievit	Broedend	Weiland	FFW - Tabel 2,3
Merel	Broedend	Bomen/boschages	FFW - Tabel 2,3
Patrijs	Mogelijk broedend	Weiland	FFW - Tabel 2,3 / RL3
Roodborst	Mogelijk broedend	Bomen/boschages	FFW - Tabel 2,3
Roodborsttapuit	Broedend	Weiland	FFW - Tabel 2,3
Schalekster	Broedend	Weiland	FFW - Tabel 2,3
Steenuil	Broedend	Bebouwing	FFW - Tabel 2,3 / RL3
Tijftjaf	Mogelijk broedend	Bomen/boschages	FFW - Tabel 2,3
Tureluur	Broedend	Weiland	FFW - Tabel 2,3 / RL4
Vink	Mogelijk broedend	Bomen/boschages	FFW - Tabel 2,3
Winterkoning	Mogelijk broedend	Bomen/boschages	FFW - Tabel 2,3
Wulp	Broedend	Weiland	FFW - Tabel 2,3
> AMFIBIEËN EN REPTIELEN			
Bastaardkikker	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Sloot, strooisellaag en ruigte	FFW - Tabel 1
Bruine kikker	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Sloot, strooisellaag en ruigte	FFW - Tabel 1
Gewone pad	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Sloot, strooisellaag en ruigte	FFW - Tabel 1
Kleine watersalamander	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Sloot, strooisellaag en ruigte	FFW - Tabel 1
> VISSSEN			
Tiendornige stekelbaars	Voortplantend	Watergang	-
> ONGEWERVELDEN			
Geen relevante soorten			

Legenda soortentabel:

Beschermingsregime Flora- en faunawet (FFW):

Tabel 1: 'Algemene soorten' waarvoor veelal automatisch vrijstelling geldt;

Tabel 2: 'Overige soorten' waarvoor vrijstelling geldt, mits activiteiten voldoen aan goedgekeurde gedragscode;

Tabel 3: Soorten van Bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB artikel 75 FFW, waarvoor alleen onder strikte voorwaarden vrijstelling mogelijk is.

Tijdens hun broedseizoen zijn vogels strikter beschermd (Tabel 3) dan buiten deze periode (Tabel 2).

HR II/ HR IV en HR V verwijzen naar de bijlagen uit de Europese Habitatrichtlijn

RL 0 t/m RL 4 verwijzen naar de status op de Rode Lijst:

0 = Verdwenen; 1 = Ernstig bedreigd; 2 = Bedreigd; 3 = Kwetsbaar; 4 = Gevoelig.

BIJLAGE V: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Met de Flora- en faunawet (Ffwet) is beoogd een geïntegreerd soortenbeschermingsregime te creëren dat voldoet aan de internationale verplichtingen. Doordat het verkrijgen van ontheffing en vrijstelling slechts mogelijk was onder bepaalde voorwaarden, werd de Flora- en faunawet na de inwerkingtreding al snel als belemmerend ervaren in het maatschappelijke verkeer.

De belemmerende factoren werden met name veroorzaakt, door het afwegingskader, dat ook voor zeer algemeen voorkomende soorten gold als b.v. Mol, Veldmuis, Bosmuis en Konijn. Dit zorgde voor onnodige belemmeringen van werkzaamheden en veel administratieve lastendruk.

Vanaf 23 februari 2005 is een wetswijziging van kracht geworden waarbij de mogelijkheden verruimd zijn voor het verlenen van ontheffing/ vrijstelling van de verbodsbepalingen in het kader van de Ffwet. Dit geldt met name voor de algemeen voorkomende soorten.

Beschermde diersoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Ffwet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is.
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. insecten, libellen en kevers) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Verbodsbepalingen

De Ffwet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8 van de Ffwet. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12 (zie kader). In hoeverre de verbodsbepalingen van toepassing zijn is afhankelijk van het beschermingsregime waartoe de soort behoort.

Algemene verbodsbepalingen voor beschermde inheemse soorten dieren en planten. Flora- en faunawet, artikelen 8 t/m 12.

Art. 8:	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Art. 9:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Art. 10:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Art. 11:	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Art. 12:	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Drie beschermingsregimes planten- en diersoorten

Met ingang van het wijzigingsbesluit artikel 75 zijn drie verschillende beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. In alle gevallen is onverminderd de zorgplicht van toepassing:

'Ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, is verplicht dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of na te laten.'

Tabel 1 'Algemene soorten'

Onder deze groep vallen o.a. alle algemeen voorkomende beschermde zoogdieren, amfibieën en vaatplanten (in totaal 43 soorten). Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of

ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet en hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

Tabel 2 'Overige soorten (gedragscode)'

Onder deze groep vallen een aantal minder algemene soorten (in totaal 101) en vogels. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een gedragscode. De gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring door de minister van LNV. De gedragscode geeft richtlijnen aan om schade aan de soort te voorkomen of te minimaliseren (Artikel 16c wijzigingsbesluit).

Voorheen was nooit vrijstelling mogelijk voor van nature voorkomende vogelsoorten. Nu kan alleen vrijstelling verkregen worden indien:

- sprake is van belang a) t/m d);
- sprake is van onopzettelijk verstoren (artikel 10) in geval van bij de wet genoemde belangen, en er geen wezenlijke invloed (significante effecten) is;
- In geval van belang g), behalve in de periode 15 maart-15 juli.

Tabel 3 'Soorten van Bijlage I AMvB Artikel 75 / soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV'

Onder de eerste groep vallen met name soorten die een kwetsbare status hebben (in totaal 37 soorten) en vogels (in geval niet gewerkt wordt met een gedragscode). Ze hebben een vergelijkbare bescherming als soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, is voor deze soorten ontheffing van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet altijd noodzakelijk. De ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

1. er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang¹;
2. er is geen alternatief;
3. de activiteiten doen geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De laatste twee criteria worden in het wijzigingsbesluit samengevat als 'zorgvuldig handelen', waarbij elke vorm van schade aan de soort voorkomen moet worden. Aan alle drie criteria moet gelijktijdig voldaan worden.

Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik, is het niet mogelijk voor artikel 10 van de Ffwet een ontheffing te verkrijgen. Voor de artikelen 8, 9, 11 en 12 geldt wel een vrijstelling, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Rode lijsten

De Minister van LNV heeft ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor Rode Lijst-soorten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Vanaf dat moment heeft Nederland de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving verankerd. Nederland zal aan de hand van een vergunningstelsel de zorgvuldige afweging waarborgen rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast zal Nederland in de komende jaren voor alle gebieden die samen Natura 2000 vormen, beheerplannen opstellen.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Voor een volledig begrip wordt verwezen naar de oorspronkelijke wetsteksten (www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'). Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.

¹ a) de bepalingen inzake de gemeenschappelijke markt en een vrij verkeer van goederen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap; b) de bescherming van flora en fauna; c) de veiligheid van het luchtverkeer; d) de volksgezondheid of openbare veiligheid; e) dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten; f) het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren; g) belangrijke overlast veroorzaakt door dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort; h) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw; i) bestendig gebruik; j) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna